

Anne en Wim Mendelts hebben hun draai gevonden

Wim Mendelts pakte in 1983 een unieke kans: hij ging als technische man werken in de museumhaven van Rotterdam. Na een jaar voer Anne met haar schip naar de Oude Haven. Samen gingen ze verder en verhuisden in 1991 met hun schepen naar Koudum.

Het was in zijn studententijd, in 1976 dat Wim voor 't eerst in aanraking kwam met de botter 'Trui'. Het was toen nog een drijvend wrak.

Hij studeerde industriële vormgeving, maar in 1980 kwam hij er achter dat hij het liefst timmerman wilde worden.

Wim: "Ik liet me omscholen en kocht een oude tjalk, die de laatste twintig jaar voor kalkoverslag was gebruikt. Toen ik dat witte spul eruit haalde, bleef er enkel roest en een groot gat over. Daar heb ik weer een echte tjalk van gemaakt. Ik lag in Delft, en naast me lag de 'Trui' af en toe. Soms werkte ik eraan en soms gaf ik alleen maar adviezen. Ik had goed contact met de leden van de studentenvereniging 'De Bolk', die eigenaar is van de botter."

In 1983 kreeg Wim een kans, die vaak maar één keer in een leven voorkomt. Pak je hem niet, dan ben je de

klos. Wim pakte hem met beide handen aan. Voor de Oude Haven in Rotterdam, die omgebouwd was tot museumhaven, werd een technische man gevraagd. Toen hij met zijn tjalk veel later de Oude Haven binnenvoer, was het bedrijf van Wim als het ware geboren.

"Op de tjalk woonde ik in het roefje en richtte mijn werkplaats in. In het oude laadruim stonden alle machines, met een dikke generator die werd gebruikt voor zowel lassen, krachtstroom als voor 24 Volt. Naast mijn werk aan boord werkte ik zo'n 6 à 10 uur per week op de oude helling. Op de werf kwamen voornamelijk platbodems, maar niet iedereen mocht daar komen. De schepen moesten aan museale eisen voldoen."

Gevoel voor geschiedenis had hij overgehouden uit zijn studietijd, die voor een groot deel bestond uit het terugblikken naar het verleden en hij

kreeg kennis van stijlen. Vooral de Jugendstil sprak hem en spreekt hem nog steeds enorm aan. Daarnaast heeft hij belangstelling voor de vrij recente scheepshistorie vanaf de helft van de vorige eeuw tot nu. "Ik krijg geen warm gevoel bij een imposante theeclipper, maar wel bij een tjalk of een botter." De 'Trui' volgde hem naar de Oude Haven. Het schip ging elk jaar op de helling. "In Rotterdam heb ik een aantal grote reparaties aan haar verricht."

Rondom de Oude Haven ontstonden allemaal eenmansbedrijfsjes die zich bezighielden met oude schepen. Het had ook een zuigkracht op oud-schippers, oud-werfkrachten uit de omgeving van Rotterdam die dan een praatje kwamen maken... en zo leerde hij heel wat, waaronder klinken en smeden.

Wim: "De opdrachten die ik kreeg, bestonden hoofdzakelijk uit het maken van rondhouten; masten, gieken, klui-verbomen, bokkenpoten, gaffels, maar ook grote roeren en zwaarden. Vanaf het begin deels voor de chartervloot en deels voor particulieren. Ik heb veel geleverd aan de vloot in Zwartsluis. Dat

Wim en Anne, aan het werk aan een massieve houten mast.

zijn mensen die willen charteren, maar tegelijkertijd hun schepen herkenbaar willen houden als oude bedrijfsvaartuigen. Ze zijn niet zo gretig naar grote opbouwen en grote ramen. Zij houden het silhouet liever oorspronkelijk."

Wim heeft negen jaar in de Oude Haven gewoond en gewerkt. In die tijd is hij Anne tegengekomen. Zij woonde op een beurtvaarder in de historische haven van Dordrecht.

Anne: "Ik werkte tien jaar in de zwakzinnigenzorg en nadat Wim een trap in mijn schip had gemaakt, kwam van het één het ander. Ik had eigenlijk genoeg van mijn werk en ben met mijn schip naar de Oude Haven in Rotterdam verhuisd. Wim had daar al een jaar lang, voor zijn eigen tjalk, een boom nog in de schors liggen. Ik heb toen voorgesteld om te kijken of ik daar een mast van kon maken. Dat is gelukt en heb ik vervolgens ook de giek gemaakt."

Op een gegeven ogenblik was het schip als werkplaats te klein. Ze zagen een kleine advertentie in de Waterkampioen: een werfje in Koudum was te koop. Het zag er leuk uit, maar het was een waanzinnige bende, vervallen toestanden, vuil, vol met teringzooi. Dus met een geweldig hoeveelheid moed in het vooronder zijn Anne en Wim in 1991 met hun schepen naar Koudum verhuisd. Anne doet nu op de werf de rondhouten, de administratie, de organisatie en het onderhoud aan schepen die tijdens de koude maanden in de winterstalling staan. Naast de helling is pas geleden een haventje gegraven, waardoor ze een twintigtal scheepjes een ligplaats kunnen bieden.

Wim, die in Rotterdam al bekend stond onder de slogan: Hij is niet de snelste maar wel de beste, heeft dat in Koudum verder gestalte gegeven. "Ik ben een timmerman die op de millimeter werkt. Het werk moet kwaliteit hebben. Kwaliteit betekent nauwkeurig werken; als je lijmt moet alles precies passen, geen spinthout, geen rot, geen scheuren.

Ik werk bijvoorbeeld alleen met roestvrijstalen schroeven. Deze kwaliteitseis komt voort uit mijn idee hoe je een schip moet restaureren. In het verleden was een botter of een klipper een dienstfiets die tussen de tien en veertig jaar meeging, waarna hij afgeschreven was. Dan werd hij soms voor een symbolisch bedrag doorverkocht aan een knecht, die er dan misschien nog wat aan vertimmerde. Een botter werd in elkaar gehengst met ijzeren pennen; zo als het maar zit, niet meer naar omkijken. Tegenwoordig is de historische waarde

van traditionele schepen heel belangrijk. Er zijn nog maar zo'n vijftig botters, vroeger tweeduizend, dus iedere botter die nu verloren gaat is er één teveel."

Wim levert ook het bijbehorende beslag, zowel gesmeed als het moderne werk; voor de rest fijn timmerwerk, teakhouten ingangskappen, antieke roefdeurtjes en betimmeringen, liefst authentiek.

"Van modern plaatmateriaal houd ik niet zo. Met epoxy werk ik ook heel weinig, omdat het op bestaande schepen niet te gebruiken valt. Dat geeft teleurstellingen. De eerste jaren lijkt het prachtig, maar dan begint de ellende. Zelfs bij het restaureren van bijvoorbeeld een pampus zou ik geen epoxy gebruiken. Het is bij oude schepen zo; het hout is vuil en vochtig. Ook al maak je het droog, dan nog heb je het probleem; wat heeft er op het schip gezeten, olie of teer en dat zit in het hout, wat weer hechtingsproblemen oplevert. Daar waar de spanten tegen de huid zitten, kom je met epoxy niet tussen, dus daar houd je in principe een gat in het systeem. Vergelijk het met een plastic zak, waar een klein gaatje in zit. Het water kan er wel in, maar het kan niet verdampen. Dus epoxy is prachtig, maar alleen voor nieuwbouw.

Afhankelijk van de constructie, kunnen hier schepen tot een meter of twintig lang, tot vijf meter breed en een meter diepgang op de helling. Waar we nog mee zitten, is een vaste brug van drie meter, maar die wordt binnenkort vervangen

door een beweegbare brug. We hebben wel met meer tegenslagen te maken. Ik heb genoeg werk, maar durf geen mensen in dienst te nemen vanwege die nieuwe ziekwetregeling. We zouden het als bedrijfje nooit kunnen dragen als een van de mensen ziek zou worden.

Natuurlijk zijn er ook de milieueisen. Dit is een bestaand werfje en in het verleden is er natuurlijk gespoten en geteerd, hetgeen betekent dat er vuil ligt. Als we die werkzaamheden ook zouden willen gaan doen, zijn we verplicht eerst te saneren. Ik heb het ruw uitgerekend; de kosten zouden niet onder de half miljoen komen en dat kan er voor zo'n klein werfje nooit uit. We hebben nu de vreemde situatie, dat de 'Trui', die ons naar Koudum is gevolgd, in Osingahuizen wordt schoongespoten, daar het water weer ingaat en al pompend hierheen wordt gevaren om geheld te worden."

Voor Wim en Anne zijn dus nog problemen te over, maar in een landschap waar zij wonen, naast de werf op hun boot in de Workummervaart, zullen ze er zeker oplossingen voor vinden. Om de problemen te verlichten zou een overheid eens tevoorschijn moeten komen en denken dat dit unieke bedrijfje wel een steuntje in de rug verdient. Niet om de milieueisen te verlichten, maar wel om via subsidies de kosten van het saneren te dragen, zodat er op een historisch verantwoorde wijze gewerkt kan blijven worden.

Ron de Vos

"Hij is niet de snelste, maar wel de beste"

Wim is handig met het smeden en kan zelf alle beslagen maken.

